

Arbetsmarknadsförvaltningen

Arbetsmarknadsdepartementet

Handläggare:
Eva Hellstrand

Yttrande över delbetänkandet Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24)

Uppsala kommun har getts möjlighet att svara på remissen för delbetänkandet *Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24)*.

Uppsala kommun ser mycket positivt på att åtgärder vidtas för att underlätta för utrikesfödda kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden. Sedan länge riktas åtgärder i kommunen särskilt mot denna målgrupp och kommunen instämmer i behov av att uppmärksamma de hinder som finns för att tillvarata gruppens kompetens i arbetslivet. Att fler kvinnor får rätt stöd att komma ut på arbetsmarknaden har också betydelse för barn som får se sina föräldrar gå till arbete.

Sammantaget välkomnar därmed Uppsala kommun de förslag som presenteras i utredningen och bedömer att de bör öka förutsättningar för utrikesfödda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. I utredningen sägs att Arbetsförmedlingen behöver prioritera resurser för att kunna arbeta mer kvalitativt och individanpassat med deltagarna i etableringsprogrammet. Uppsala kommun vill betona vikten av att Arbetsförmedlingen ges de resurser och övriga förutsättningar som krävs för att detta arbetssätt ska kunna förverkligas. En förutsättning kan handla om den samverkan som behöver finnas med kommunen för målgruppen. Det kan exempelvis gälla att kommunen ges möjlighet att erbjuda stöd i form av kompetenshöjande insatser det sista halvåret av etableringsprogrammet för de elever som läser sfi och saknar kompletterande insats via Arbetsförmedlingen. Kommunen har också identifierat behov av att kunna erbjuda kompletterande inslag i form av kommunikativ svenska till personer anvisade till utbildningsplikten som läser sfi och samhällsorientering.

Förslagen i utredningen handlar i första hand om anpassningar av etableringsprogrammet utanför kommunens direkta ansvar. Uppsala kommun har ändå identifierat följande förslag som värda att uppmärksamma särskilt i remissen.

Förslag 7.3 (s 201)

Etableringslagen ska också gälla för nyanlända invandrare i åldern 20–66 år, som är folkbokförda i en kommun och har beviljats uppehållstillstånd eller uppehållskort som familjemedlem eller anhörig med anknytning till en person som är bosatt i Sverige.

Utredningen konstaterar att anhöriginvandrare är den enskilt största gruppen invandrare, och kvinnor är i överväldigande majoritet i denna grupp. Låg förvärvsgrad kombinerat med att många har en eftergymnasial utbildning medför att samhället har mycket att vinna på att denna grupp får de redskap som behövs för att kunna komma in på arbetsmarknaden. Det är viktigt både för individens väg till självförsörjning och egenmakt och för samhällets kompetensförsörjning. Uppsala välkomnar därmed förslaget att utöka målgruppen för etableringsinsatser till att omfatta även anhöriginvandrare och familjemedlemmar till arbetskraftsinvandrare.

Förslag 7.6.3 (s 235)

Ersättning till kommuner och regioner enligt förordningen om statlig ersättning för insatser för vissa utläningar ska inte lämnas för anhöriga till flyktingar och andra skyddsbehövande som ansöker om uppehållstillstånd senare än tre månader efter det att anknytningspersonen har beviljats uppehållstillstånd som flykting eller skyddsbehövande. Om anknytningspersonen är ett barn ska dock den tidsgräns inom vilken ansökan ska ha gjorts i stället vara två år.

Bakgrunden till förslaget att inte ersätta kommunerna för denna grupp anhöriga finns bland annat i de skärpta krav vid anhöriginvandring som införts under senare år samt ökade krav på egen försörjning för att en utläning ska beviljas permanent uppehållstillstånd. Enligt utredningen bör anknytningspersonen förväntas kunna ta fullt ansvar för sina anhörigas försörjning den första tiden i Sverige. De ska behandlas på samma sätt som övriga anhöriginvandrare vars försörjning och bostad är ordnad via anknytningspersonen.

Utredningen föreslår samtidigt att anhöriga till flyktingar och andra skyddsbehövande som ansöker om uppehållstillstånd senare än tre månader efter det att anknytningspersonen först togs emot i en kommun ska ingå i den utvidgade målgruppen enligt etableringslagen. Det innebär att gruppen kommer att kunna ta del av insatser som exempelvis sfi och samhällsorientering. För dessa insatser ska kommunerna få en schablonersättning.

Uppsala kommun bedömer förslaget att förändra den statliga ersättningen som rimligt utifrån de skäl som presenteras i utredningen. För kommunen blir det viktigt att bevaka att schablonersättningen motsvarar de kostnader som tillkommer med en utvidgad målgrupp för kommunal vuxenutbildning och samhällsorientering.

Förslag 9.2.1 (s 278)

Den kartläggning som arbetsförmedlingen ska göra av nyanlända under den första tiden i etableringsprogrammet ska vara fördjupad och visa vilka aktiviteter den nyanlända behöver för att kunna förkorta vägen till arbete eller utbildning.

Utredningen belyser vikten av ett effektivare etableringsprogram med en fördjupad kartläggning av Arbetsförmedlingen. Uppsala kommun tillstyrker förslaget om en ambitionshöjning genom krav på en tidig och fördjupad kartläggning. En fördjupad kartläggning ökar träffsäkerheten i bedömningar så att fler deltagare får rätt insats.

Förslag 9.2.2 (s 284)

En nyanländ får anvisas till utbildningsplikt först efter det att en fördjupad kartläggning har gjorts. Kartläggningen ska beaktas vid bedömningen av om en nyanländ som har kort utbildning kan matchas mot arbete under tiden i etableringsprogrammet eller inte. Vidare ska de skäl som ligger till grund för bedömningen dokumenteras hos Arbetsförmedlingen.

I utredningen nämns att med Arbetsförmedlingens nuvarande arbetssätt är det främst kvinnor som anmäls till utbildningsplikt. De erbjuds inte likvärdigt stöd som män vad gäller anvisning till arbetsmarknadsinsatser. Uppsala kommun välkomnar förslaget på

fördjupad kartläggning så att varje nyanländ oavsett kön ges bäst stöd utifrån behov och kompetens.

Förslag 9.2.4 (s 294)

Sfi, samhällsorientering och arbetsförberedande insatser inom etableringsprogrammet ska påbörjas så snart som möjligt efter det att en individuell handlingsplan har upprättats.

Förslaget innebär en förändring mot nuvarande regelverk genom att kartläggningen påbörjas redan innan den nyanlände folkbokförts. Uppsala kommun ser detta som mycket positivt för att kunna effektivisera och påskynda tiden i etableringen för den nyanlända.

Förslag 9.3.3 (s 302)

Tiden med etableringsinsatser ska få förlängas med ytterligare högst tolv månader för nyanlända som sedan tidigare saknar utbildning på gymnasial nivå. En förlängning får bara göras om Arbetsförmedlingen bedömer att deltagare kan förväntas uppnå sitt slutmål med programmet.

Uppsala kommun instämmer att det finns ett behov av att anpassa programlängden efter den arbetsökandes förutsättningar och behov. Uppsala kommun har sett att nuvarande etableringstid är otillräcklig för många nyanlända.

Förslag 9.4.1 (s 304)

Vid beräkning av den tid som den nyanlände får ta del av insatser (ramtiden) ska det bortses från tid som den nyanlände har varit förhindrad att delta på grund av vård av eget barn som är under 18 månader (överhoppningsbar tid). Den överhoppningsbara tiden får högst uppgå till två år.

Nuvarande regelverk för etableringsprogrammet har enligt utredningen medfört att främst kvinnor förlorat tid med etableringsinsatser på grund av föräldraledighet utanför ramtiden (för etableringsprogrammet). Uppsala kommun välkomnar denna förändring som bör ge nyanlända kvinnor med små barn bättre förutsättningar till etablering på arbetsmarknaden.

Arbetsmarknadsnämnden

Mattias Kristenson
Ordförande